

Dancs Szabolcs

Az RDA mint a katalogizálás új nemzetközi szabályzata?

A katalogizálás nemzetközi alapelveit, az ún. Párizsi Alapelveket 1961-ben hagyta jóvá az International Conference on Cataloguing Principles. Az IFLA több mint negyven év elteltével, 2009-ben tette közé új, az online könyvtári katalógusok és hasonló elektronikus szolgáltatások kívánalmaihoz igazodó alapelveit. Ennek fő vívmánya az volt, hogy a „Párizsi Alapelvek”-et kiterjesztette a csak szöveges művektől kezdve valamennyi dokumentumtípusra, és a tétel megválasztásától és formájától kezdve a könyvtári katalógusokban használt bibliográfiai és besorolási rekordokig minden szempontot figyelembe vett. Ennek a kiadásnak nem, csupán a 2003-as vázlatának készült el a magyarítása¹. A (könyvtári) világban zajló gyors változások, a discovery eszközök megjelenése, a felhasználói magatartás megváltozása stb. igencsak hamar az alapelvek újragondolására készítették a szakembereket. 2016-ban látott napvilágot az új kiadás², amely a korábbi kilenc alapelvet – *a katalógushasználó kényelme, közös használat, megjelenítés, pontosság, szükséges és elégséges mérték, jelentőség, gazdaságosság, konzisztencia és szabványosítás, integráció* – további négygel egészíti ki³:

- *interoperabilitás*: Minden erőfeszítést meg kell tenni a bibliográfiai és besorolási adatoknak a könyvtári közösségen belüli és kívüli megosztását és újrafelhasználását elősegítendő. Az adatcsere és a discovery eszközök hatékonysága érdekében javasolt olyan szótárak alkalmazása, amelyek lehetővé teszik az automatikus fordítást és a kétértelműségek automatizált kiküszöbölését.
- *nyitottság*: Az adatokra vonatkozó korlátozásoknak minimálisaknak kell lenniük, hogy elősegítsék az átláthatóságot és a nyílt hozzáférés alapelveinek való megfelelést, ahogy ez a nyílt hozzáférésre vonatkozó IFLA-állásfoglalásban is megfogalmazást nyer. Az adatok hozzáférésére vonatkozó mindennemű korlátozást teljes körűen fel kell tüntetni.
- *hozzáférhetőség*: A bibliográfiai és besorolási adatokhoz való hozzáférést csakúgy, mint a kereső eszközök funkciót, úgy kell kialakítani, hogy kompatibilis legyen a hozzáférésre vonatkozó nemzetközi szabványokkal, ahogy azt az IFLA könyvtárosoknak és információs szakembereknek készült etikai kódexe javasolja.

- *ésszerűség*: A katalogizálási szabályzatokban foglalt szabályoknak indokolhatóaknak és nem önkényes alapon megállapítottaknak kell lenniük. Ha adódik olyan egyedi eset, amelyben nem lehet minden alapelvre tekintettel lenni, olyan megoldást kell találni, amely indokolható és a gyakorlati elvárásoknak megfelel. A megoldás ésszerű voltát meg kell magyarázni.

A dokumentum deklarálja, hogy az új alapelvek a világ jelentős katalogizálási hagyományaira, valamint az IFLA *Funkcionális követelmények* dokumentumcsaládjában leírt koncepcionális modellekre épülnek.

A sok mellett van még egy, a cikkünk szempontjából fontosnak ítélt változás az előző változathoz képest. A 2009-es kiadásban az szerepelt, hogy „A leíró adatoknak nemzetközileg elfogadott szabványon kell alapulnia” (5.2), a kitételhez fűzött lábjegyzet pedig kimondta, hogy „A könyvtári közösség számára ez a Nemzetközi Szabványos Bibliográfiai Leírás (=International Standard Bibliographic Description, ISBD)”. Az újabb verzió nem üzi lábjegyzetbe az ISBD-re való hivatkozást, sőt ki is egészíti azt:

„4.3 A leíró adatoknak nemzetközileg elfogadott szabványon kell alapulnia. A könyvtári közösség számára ez a Nemzetközi Szabványos Bibliográfiai Leírás (=International Standard Bibliographic Description, ISBD). Ettől eltérő szabvány alkalmazása esetén minden erőfeszítést meg kell tenni annak érdekében, hogy az alkalmazott szabvány és az ISBD közötti publikált megfeleltetések nyíltan hozzáférhetővé váljanak, ezáltal segítve elő az interoperabilitást és az információk pontos újrafelhasználását.”

Az ISBD ilyen „felülértékelése” fontos szempont, amikor azt a kérdést firtatjuk, hogy mennyiben tekintendő az RDA a katalogizálás új nemzetközi szabványának.

A francia(-magyar?) álláspont⁴

A francia álláspont úgy tekint az RDA-ra mint az FRBR-modell egyik, de nem egyedüli értelmezésére, és bár elismeri, hogy ez a leginkább formalizált, nemzetközi színvonalat megütő interpretáció, hangsúlyozza, hogy az angolszász katalogizálási hagyományban (AACR) való gyökerezése egyben azt is jelenti, hogy az RDA nem tud teljes mértékben megfelelni az FRBR-modellben megfogalmazódó elképzelésnek. Ilyesformán a franciák az RDA-ra való átállásra úgy tekintenek, mint egy eszközre, amely közelebb visz a célhoz, és nem úgy, mint a végcélra magára.

A franciák katalogizálási gyakorlata nem az anglo-amerikai hagyományban gyökeredzik. A katalogizálást szabályozó dokumentumok kidolgozása és karbantartása a mai napig a nemzeti szabványosítási hivatal (AFNOR) hatásköre. E feladatai ellátása során a szervezet a nemzetközi (ISO) szabványokra épít, már ahol lehet, így például a transliterálás vagy terjedelem-meghatározás terén, egyéb esetekben, így a katalogizálás szűkebb területén, az IFLA normatív dokumentumait tekintti kiindulópontjának. A bibliográfiai leírások vonatkozásában ez az ISBD alkalmazását jelenti, speciális kiegészítésekkel ott, ahol az ISBD túl általánosan fogalmaz, vagy egyszerűen „hallgat”. A hozzáférési pontok tekintetében az IFLA olyan szabályozó dokumentumaira hagyatkoznak, mint amilyen pl. „Form and structure of corporate headings”⁵ vagy az „Anonymous classics”⁶. Az előbbiekből következik, hogy a francia kollégák azzal az elképzeléssel álltak neki 2003-ban a korábbi specifikus ISBD-szabályzatokat kiváltó egységes ISBD kidolgozásához, hogy ezzel hoz-

zájárulnak ahhoz, hogy az IFLA továbbra is kulcsszerepet játsszon a bibliográfiai leírás nemzetközi normalizálása terén.

Az IFLA vezető szerepéhez való ragaszkodás nem akadályozza meg a francia könyvtárosokat abban, hogy nyomon kövessék az RDA fejlesztését, sőt aktívan közre is működjenek benne, de nem győzik hangsúlyozni, hogy szükség van egy olyan, az IFLA irányításával és a szervezet berkeiben kialakított nemzetközi katalogizálási szabályzatra, amely hivatkozási alapként szolgálhat a nemzeti vagy az RDA-hoz hasonló „nemzetek feletti” szabályzatok számára, illetve amelyhez ezeknek a szabályzatoknak igazodniuk szükséges. E vonatkozásban fontos megemlíteni, hogy míg az RDA „jól teljesít”, ami az FRBR, FRAD, FRASD modelleknek vagy a katalogizálás új alapelveinek való megfelelést illeti, addig függetlenedik az ISBD adatelem-definíciótól és a benne lefektetett részletes szabályoktól. Az ISBD-t voltaképp egy egyszerű megjelenési formátumnak tekinti. Való igaz ugyanakkor, hogy az ISBD jelenleg a 20. század végi könyvtári igényekhez igazodik, a szemantikus webes kihívásoknak való megfelelés további fejlesztést igényel.

A francia kollégák tehát úgy vélik, és ebben egyetérthetünk velük, hogy a nemzetközi katalogizálás szabályozásának az IFLA nyújtotta kereteken belül kell zajlania. Az IFLA által fenntartott, immáron továbbfejlesztett ISBD nem csupán univerzális hivatkozási alappá kell, hogy váljon minden bibliográfiai szabályzat, így például az RDA számára, hanem egyszersmind szabadon hozzáférhetővé kell tenni, hogy a korlátozott erőforrásokkal rendelkező szakmai közösségekhez is eljusson.

Az ismertetett francia állásponttal – a cikkszerző vélekedése szerint – sokban egyet lehet érteni, és jó alapja lehetne egy magyar álláspont megfogalmazásának. Az RDA mind az angolszász hagyományból eredeztethető korlátaival, mind az üzleti alapon való működésével több kérdést is felvet. Jelen körülmények között azonban, ahogy azt a francia kollégák is belátták, nem lehet eltekinteni a nemzeti implementálásától, még ha csak afféle ugródeszkeként is tekintünk rá a hazai könyvtárügy nemzetközi felzárkóztatásához.

Az RDA a British Libraryben⁷

A British Library (a továbbiakban BL) az Egyesült Királyság nemzeti könyvtára, és mint ilyen, kötelezpéldányra jogosult. Két épületben 1 500 munkatársat foglalkoztatnak, ebből a katalogizálók száma 120.

A 2014-es adatok alapján az éves gyarapodás 180 ezer monográfia, ebből 107 554 kötelezpéldányként érkezett; 76 ezer folytatólagosan megjelenő kiadvány, ebből 30 796 kötelezpéldány; elektronikus források: összesen 132 225, amelyből 27 923 kötelezpéldány. A BL 2013 áprilisa óta jogosult a nem nyomtatott (non-print) kiadványok kötelezpéldányainak gyűjtésére.

Az RDA implementálása

Az RDA fejlesztése 2005-ben indult, a szabályzat első megjelenésre szánt szövegváltozata 2009 júniusára készült el, és 2010-ben került publikálásra az RDA Toolkiten keresztül⁸

A BL már 2008-ban elindította az implementálást célzó projektjét, amelynek során több jelentős költségtényezővel kellett számolni. Az RDA fejlesztésével kapcsolatos tevékenységek hosszú távú elkötelezettséget jelentenek, ennek költségei csakúgy a könyvtárra hárulnak, mint a tervezéssel kapcsolatos kiadások vagy a konkurens hozzáférések éves licencdíjai. Ami utóbbit illeti, a 120 katalogizálóra 80 konkurens hozzáférés jut, vagyis az RDA alkalmazásának költségei jelenleg jóval magasabbak, mint azok a költségek, amelyek egy-egy korábbi átállás során a régi nyomtatott szabályzatok új szabályzatokra való lecsereléséből eredtek. (Idővel a vásárolt hozzáférések száma várhatóan jelentősen csökkenni fog.) Mindezek mellett (vagy ellenére) ugyanakkor a brit kollégák úgy ítélték, hogy az átállásnak több szempontból is megvannak az előnyei: hosszabb távon egy korszerű, a Linked Data technológián alapuló infrastruktúra kiépítését teszi lehetővé, rövidtávon pedig megújítja, hatékonyabbá teszi a katalogizálást. Ez közelebről azt jelenti, hogy az RDA konzisztensebb és átfogóbb, mint a korábbi szabályzat. Nagyobb teret biztosít az egyes entitások (személy, család, testület) azonosításának, illetve – a hordozó és tartalom különválasztásával – egyszerűsíti az elektronikus források kezelését.

Műszaki értelemben a kiindulási alapot az Aleph integrált könyvtári rendszer és a PRIMO discovery eszköz jelentette. A változtatások utóbbit kevésbé érintették, annál inkább a MARC-formátumot: főként a besorolási rekordállományt érintő változtatásokat implementáltak, illetve új indexeket (pl. tartalom, hordozó), adatbeviteli űrlapokat definiáltak. Az Aleph újrakonfigurálása magában foglalta a táblák megváltoztatását az új MARC-mezőkhöz való illeszkedés érdekében. A konfigurációt – kérésre – a többi könyvtárral is megosztották.

Ahhoz, hogy a személynév típusú besorolási adatok esetén a BL a Kongresszusi Könyvtár névterét (LC NACO) használja, mindenekelőtt véghez kellett vinni egy adattisztítást. A művek és kifejezési formák azonosítása, új adatelemek bevezetése egy hosszabb folyamat részeként valósul meg, valamint a katalógus hibriddé válását eredményezi, ami a leírások különböző szabályzatok (AACR, AACR2, RDA stb.) szerinti elkészültét illeti.

Az átültetés ütemezése a következőképp alakult:

- 2008-ban létrejöttek a szakértői munkacsoportok
- 2009-ben felállt az Aleph implementálási környezet
- 2012 júniusában sor került a katalógusból származtatott RDA-rekordok hozzáférhetővé tételére
- 2012-ben megújították a besorolási adatok authority kontrollját a NACO névtér használatával
- 2013-ban elindult az RDA-alapú katalogizálás

Az RDA bevezetése a külső rekordszolgáltatókkal kötött megállapodások módosítását is maga után vonta, és itt érdemes röviden kitérni arra, ez esetben miről is van szó.

A Bibliographic Data Services egy 1994-ben alakult magáncég, amely 1995 óta a BL fő bibliográfiaiadat-szolgáltatója. A vállalkozás a kiadóktól ONIX-formátumban kapott prepublikációs adatok alapján kreálja azokat a MARC-rekordokat, amelyekből a nemzeti bibliográfia épül. A folyamat kétlépcsős: mindenekelőtt ún. CIP-rekordokat hoznak létre⁹, majd a már megjelent kiadványt kézbe véve a prepublikációs adatok alapján készített leírásokat kiegészítik, pontosítják. A kiadvány tematikus besorolására már a

„CIP-fázisban” sor kerül (a BDS a Deweyx-féle tizedes osztályozást és a Kongresszusi Könyvtár tárgyszavait használja), a rekordokat átvevő könyvtárak természetesen további információkkal (pl. tartalomjegyzék, borító) is kiegészíthetik a leírásokat. Fontos előnye a vázolt eljárásnak, hogy a kiadványpiac transzparenssé tételével megfelelő eszközt nyújt a hiányzó kötelepéldányok reklamálására.

Visszatérve az RDA implementálásához, az átállásnak természetesen részét képezte az oktatás, mindenekelőtt a 120 katalógizáló munkatárs képzése. A két órás, az RDA és FRBR viszonyára koncentrálnak elméleti bevezetés után ugyancsak két órában ismerkedtek az RDA Toolkit eszközzel. Ezt egy hat modulból felépülő, öt napig tartó gyakorlati oktatás követte. A kötelezők mellett két opcionális modul is része volt a képzésnek.

Kötelező modulok:

- a megjelenési formák és példányok azonosítása;
- a hordozók leírása;
- a művek azonosítása;
- a kifejezési formák azonosítása és a tartalom leírása;
- (entitás)kapcsolatok;
- besorolási rekordok kezelése (authority kontrol).

Választható modulok:

- „FRBR for the Terrified” – gyakorlatifeladat-központú kurzus az RDA-ban rejlő adatkapcsolódási lehetőségek illusztrálására;
- RIMMF – a kurzus célja, hogy megmutassa, hogyan lehetséges RDA-rekordokat létrehozni a MARC alkalmazása nélkül.¹⁰

A Toolkit nem csupán a szabályzat publikációs platformjaként üzemel, hanem egyben kiváló integrációs felület, ahol összegyűjthetők a munkafolyamat-leírások, házi szabályzatok, illetve a katalógizálók számára hasznos linkek. Mind az oktatásban, mind a napi munka során kiváló támogatást jelentett a BL könyvtárosaiknak. Idővel, a betanulásnak köszönhetően az innen elérhető dokumentumok használata természetesen csökkent, ugyanakkor a használati statisztikák igazolták a módszertanok kidolgozásába és összegyűjtésébe fektetett energia megtérülését.

Az RDA bevezetése önmagában jelentős kihívás, de nem szabad elfeledni, hogy egy folyamatosan fejlődő szabályzatról van szó. Az átültetést követően kijövő újabb változatok nagyrészt az addigi útmutatások újraszövegezését, egyszerűbb formára hozatalát jelentették, ugyanakkor – a felhasználói visszajelzések alapján – hibajavításokra vagy kiegészítésekre is sor került. A változtatásokat a belső dokumentációba, a munkafolyamat-leírásokba és házi szabályzatokba is át kell vezetni, illetve a munkatársak számára szükség esetén további képzéseket kell tartani.

Fontos az átállást a produktivitás szempontjából is megvizsgálni. A kiadványok katalógizálása tekintetében a munkatársak az RDA bevezetését követően is tudták hozni a korábbi teljesítményt, ellenben az egyes leírásokhoz tartozó besorolási rekordok létrehozására közel kétszer annyi időt kellett fordítani. Ennek oka a „három szabály” elhagyása, magyarul az, hogy a besorolási állomány építéséért felelős kollégáknak jóval több személynév-rekordot kellett termelnie azáltal, hogy az RDA instrukcióit követve minden közreműködő adatait rögzítették. A könyvtár tehát kelleetlenül bár, de korlátozni

kényszerült mind a felveendő közreműködők, mind a besorolási rekordokban rögzítendő információk számát.

Az RDA Toolkit egyik előnye, hogy lehetőséget biztosít felhasználói statisztikák készítésére, segítségével tehát azonosíthatjuk, hogy az RDA mely fejezeteit „lapozza fel” a legtöbb katalogizáló, illetve mely adatelemek leírása okozza a legtöbb fejtörést.

Összegezve tehát elmondható, hogy a British Libraryben viszonylag zökkenőmentesen zajlott le az RDA-ra való átállás, az új szabályzat implementálása ugyanakkor nem jelenti egyben az FRBR modell implementálását. Fontos tapasztalat, hogy az RDA alkalmazása jelentős mértékben nem befolyásolja a feldolgozást, valamint érdemes leszögezni, hogy az implementálás egy hosszabb folyamat kezdete, nem a vége.

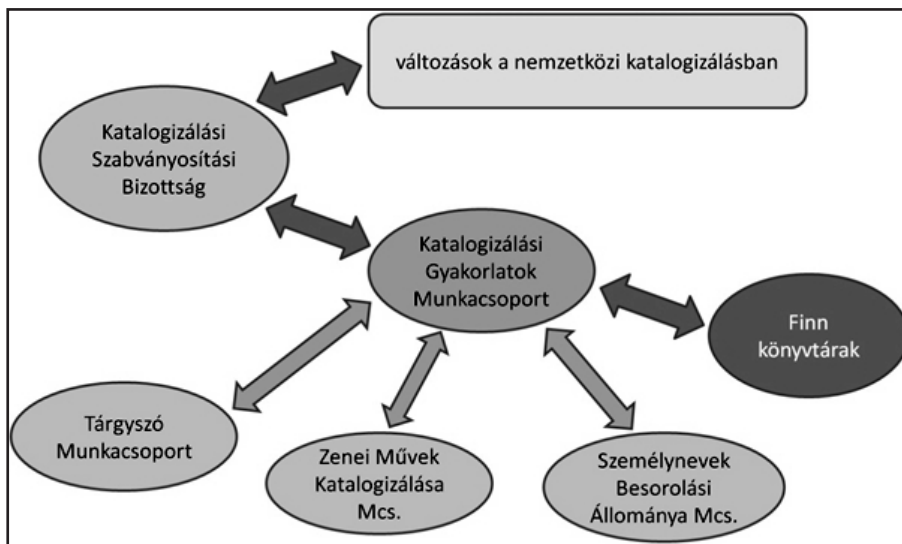
Az RDA Finnországban¹¹

Finnországban az RDA lefordítása négy évet, a szabályzatnak az RDA Toolkitbe való bedolgozása további 8 hónapot vett igénybe. A 2016 végén kiadott fordítás a 2015. áprilisi változaton alapul. Készült továbbá egy nemzeti RDA-útmutató, amely bővebb, magyarázó jellegű kifejtése az amúgy szűkszavúan megfogalmazott szabályoknak.

2016 elejéig 40 könyvtár implementálta az RDA-t, köztük az összes egyetemi könyvtár. A közös katalógus (Melinda) építésében részt vevő intézményekkel szemben elvárás az RDA-ra való áttérés, amely tény jelentőségét növeli, hogy az elkövetkező néhány éven belül az összes finn könyvtárat szeretnék bevonni ebbe az együttműködésbe. Az implementálás sem a katalogizálási munkafolyamat, sem az alkalmazott adatmodell, sem a felhasználói felület tekintetében nem jelentett változást. A Melinda Aleph/Voyager rendszeren való megvalósulása, és a MARC 21 adatsere-formátumot használja.

Az RDA-oktatást 2015-ben kezdték el, és három modulban valósult meg három teljes napon át. Ez alatt ismertették az általános tudnivalókat és a szükséges háttér-információkat, majd az attribútumokat és kapcsolatokat, végül példákkal szolgáltak a MARC 21-ben való RDA-alapú feldolgozásra. 2016-ban egy hatórás webinar keretében a katalogizálás konkrét területeit érintették, így pl. a nevek és címek felvételében történt változásokat, a zenei és audiovizuális információforrások katalogizálását. Az oktatás során készült felvételeket, a prezentációk anyagait ezután online hozzáférhetővé tették. A nemzeti könyvtár ugyanebben az évben további hat „kérdézz-felelek” órát tartott, 200 katalogizáló részvételével, alkalmanként 20 kérdéssel.

A szabályzat átültetéséért, frissítéséért, az RDA-val kapcsolatos útmutatás-nyújtásért a nemzeti könyvtár felel, ugyanakkor számít a könyvtári hálózat támogató együttműködésére. A katalogizálási szabályzatok létrehozásáért felelős országos bizottság elsősorban az elméleti alapokért felel, együttműködve a katalogizálási gyakorlatért felelős munkacsoporttal, amely a formátumokra és a gyakorlati példákra fókuszál, és ugyancsak együttműködik az egyes speciális területekért felelős további munkacsoportokkal. Utóbbiak minden könyvtári szektort lefednek, tevékenységüket a nemzeti könyvtár koordinálja. Az átültetés szervezeti háttere az alábbi módon illusztrálható:

A finn közgyűteményi összefogás, amely egy közös keresőfelület (<https://finna.fi>) létrehozását célozta meg, egyben lehetőséget kínált az RDA hatókörének kiterjesztésére. A könyvtárak, múzeumok és levéltárak úgy döntöttek, hogy az ágensek (azaz személyek, családok és testületek) vonatkozásában egy közös metaadat-repozitóriumot, voltaképpen nemzeti névteret építenek, amely egy RDA-alapú adatmodellre alapul, de az RDA mellett az ISNI elemkészletét is figyelembe veszi. A múzeumok és könyvtárak tehát ugyancsak elkezdtek alkalmazni az RDA-t a személyek, családok és testületek attribútumainak (RDA: 8-11.) és a közöttük lévő kapcsolatok vonatkozásában (RDA: 29-32.). Mindazonáltal az együttműködés nem volt egészen zökkenőmentes: eltérések mutatkoztak a figyelembe veendő ágensek, a kitüntetett névalakok és az ellenőrzött hozzáférési pontok meghatározásában. Az ágensadatbázissal kapcsolatban ugyanakkor egyéb problémák is felmerültek: így például a személyes adatok védelme, illetve az elavult integrált könyvtári rendszerek alkalmatlansága.

Az átállás hollandiai tapasztalatai¹²

A 2011-2014 között Hollandiában lezajló projekt, amelynek címe Sluit aan op Internationale Metadata standaarden, azaz Kapcsolódás a nemzetközi metaadat-szabványokhoz, a nemzeti katalogizálási szabályzattól (RT) és formátumtól (Pica3) az RDA és a MARC 21 irányába való elmozdulást jelentette, és szorosan összefüggött a holland közös katalogizálási rendszer (Gemeenschappelijk Geautomatiseerd Catalogiseersysteem, GGC) megújításával. A szükséges módszertanok kidolgozása, az oktatási program elindítása és az RDA-ról tájékoztató weboldal létrehozása mellett az átállást támogató a Királyi Könyvtárban egy nemzeti ügyfélszolgálatot állítottak fel, amelyben ügyeleti rendszerben hat tapasztalt katalogizáló munkatárs válaszol a beérkező kérdésekre. Az RDA implementálásának koordinálásáért, a szabályzat karbantartásáért, a nemzetközi fórumokkal (EURIG, IFLA) való kapcsolattartásért egy ún. Nemzeti RDA Bizottság felel.

Első körben bevezetésre kerültek a MARC 21 kapcsolatjelölő kódok, valamint három elem, illetve MARC 21-mező:

- Az információközvetítés módja szerinti típus – RDA: 3.2; MARC 21: 337;
- A fizikai hordozó típusa – RDA: 3.3; MARC 21: 338;
- A tartalom típusa – RDA: 6.9; MARC 21: 336.

Elkészült egy szabályzat az RDA-rekordok létrehozására. Ez többek között az alábbiakat tartalmazta:

- Jelöljük, hogy mely szabályzat (RDA, RT) szerint készült a leírás!
- Az RT-szabályok szerint készült leírásokat fejlesszük RDA-szintűre (az ellenkező irány nem megengedett, hasonlóképpen a párhuzamos – RT és RDA szerint – készült rekordok létrehozása)!
- Legalább az RDA-alapelemek kerüljenek rögzítésre!
- Rögzítsük a tartalom és a fizikai hordozó típusát, illetve az információközvetítés módja szerinti típust!
- Rögzítsük a MARC kapcsolatjelölő kódokat!
- Ne tegyünk kiegészítéseket, ne rövidítsünk, hanem rögzítsük a szöveget abban a formában, ahogy az adatforráson megtalálható, kivéve, ha az RDA máshogy rendelkezik!
- Szögletes zárójellel jelöljük, ha az információ külső forrásból származik!
- Ne használjunk latin nyelvű rövidítéseket (s.l., s.n., s.a.)!
- Ne kövessük a „hármasszabályt”! Alapvetően minden alkotót/közreműködőt fel kell venni. Kövessük a Kongresszusi Könyvtár által alkalmazott szabályt: ne hagyjunk el neveket a szerzőségi közlésből! Ahol nem tudunk így eljárni (filmeknél vagy egyéb nem-könyv jellegű információforrásoknál), minden kategóriából legalább egy közreműködőt rögzítsünk!

A régi rendszer szerint készült leírások kezelése felvetette egy részletesebb szabályozás igényét. Alapvetően elfogadásra került, hogy RDA-szintű leírás csak az információforrások kézbevitelével készülhet, valamint a többkötetes kiadványok esetén elfogadhatóvá vált az az eljárás, hogy a kötetcímet RDA-ban rögzítik, míg a közös cím marad RT-ben.

Fontos megjegyzés, hogy a holland kollégák nem fordították le az RDA-t, a kissé nehézkes angol nyelvű szöveg megértése pedig sok katalogizálónak problémát okozott. A legtöbb kérdés és kétség a szerzőségi közlést érintette, így pl. a hármasszabály elhagyását, a használható adatforrásokat, a hozzáférési pontok létrehozását. Jellemzően kavarást okozott az RDA és az ISBD eltérő gyakorlata a szögletes zárójelek használata terén. Ha példának okáért a kolofonból tudható, hogy a címlapon szereplő két közreműködő közül melyik az író, melyik a fordító, az ISBD megengedi, hogy a közreműködői funkciót felvegyük szögletes zárójelben, ezzel szemben az RDA-ban a korrekt eljárás: a címladról vett információk tükrözése a leírásban, megjegyzés készítése a közreműködői funkciókról, illetve hozzáférési pontok készítése a megfelelő kapcsolatjelölő kód alkalmazásával.

Összefoglalás

Az RDA elterjedése egyértelműen bizonyítja, hogy a nemzetközi könyvtáros közösség úgy tekint rá, mint a pillanatnyilag legkorszerűbb univerzálisan implementálható katalo-

gizálási szabályzatra. Jelzésértékű mindez az olyan marginális pozícióban lévő gyűjtemények számára is, amelyek a nemzetközi fejlődési áramlat szélére sodródva követik figyelemmel a könyvtárügy globális alakulását. Többek között miattuk is szükség volna egy kevésbé üzleti alapú, az IFLA berkeiben fejlesztett, a világ legkiválóbb szakemberei által jóváhagyott, a katalogizálók számára megfelelő igazodási pontként funkcionáló, nyíltan hozzáférhető nemzetközi szabályzat mielőbbi megalkotására és közzétételére.

Jegyzetek

1. A fordítás Berke Barnabásné munkája. A dokumentum adatai: Nyilatkozat a nemzetközi katalogizálási alapelvekről [online]. Elérhető: https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/IMEICC/IMEICC1/statement_2003_hungarian.pdf [2017. március 29.]
 2. Statement of International Cataloguing Principles (ICP) [online]. 2016. december. Elérhető: https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/icp/icp_2016-en.pdf [2017. március 29.]
 3. Saját fordítás.
 4. A következő dokumentum alapján: Leresche, Françoise – Boulet, Vincent: RDA comme outil pour la transition bibliographique: la position française [online]. In: J LIS.it, 7. köt., 2. sz., 2016. Elérhető: <https://www.jlis.it/article/download/11796/10920> [2017. március 29.]
 5. Form and Structure of Corporate Headings. Recommendations of the Working Group on Corporate Headings. Approved by the Standing Committee of the IFLA Section on Cataloguing and the IFLA Section on Official Publications. — London: IFLA International Office for UBC, 1980.
 6. <https://www.ifla.org/node/4957>
 7. A következő dokumentum alapján: Young, Thurstan: RDA: Application and development : British Library perspectives [online]. Elérhető: http://www.dnb.de/SharedDocs/Downloads/DE/DNB/standardisierung/iflaVortragYoungThurstan.pdf?__blob=publicationFile [2017. március 29.]
 8. Forrás: <http://www.rda-jsc.org/archivedsite/rda.html> [2017. március 30.]
 9. A BL Cataloguing-in-Publication szolgáltatásáról bővebben: <http://www.bl.uk/bibliographic/cip.html> [2017. március 29.]
 10. Bővebben: Dancs Szabolcs: Hogyan fogunk katalogizálni a jövőben? – FRBR-alapú bibliográfiai feldolgozás a gyakorlatban. In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2017. 2. sz. pp. 10-16.
 11. A következő dokumentum alapján: Seppälä, Marja-Liisa: RDA in Finland (2016) [online]. Elérhető: <http://dom.lndb.lv/data/obj/file/304137.pdf> [2017. március 29.]
 12. A következő dokumentum alapján: Wintermans, Lian – Spanje, Daniel van: Implementing RDA in The Netherlands [online]. Elérhető: http://www.slainte.org.uk/eurig/docs/EURIG2014/2014_EURIG-AM_presentation_Implementing-RDA-in-NL_vanSpanje_Wintermans.pdf [2017. március 29.]
-